

Vappupuhe 2018, Lahden vappujuhla

Ann Selin

Hyvää vappua, työväen juhlaa teille kaikille!

Sipilän hallituskauden viimeisiä viedään ja siinä on totisesti syytä juhlaan: viime vuosien heikennykset työelämään ovat olleet palkansaajien kannalta kamalia. Pelätyn porvarihallituksen uudistuksia on perusteltu talouden parantamisella, kilpailukyvyllä ja tuottavuuden nousulla, mutta nykyisen hallituksen suurimpiin saavutuksiin ei kuulu talouden kohentuminen vaan eriarvoisuuden lisääminen. Hallitus puhuu eriarvoistumisen uhasta, mutta unohtaa ihmisen. Neljässä vuodessa on ehditty murentamaan rakenteita, jotka ehdittiin rakentamaan 100 vuoden aikana nimenomaan suojaksi eriarvoisuudelta ja turvaamaan ihmisen elämän rakennuspalikoita. Sipilän hallitus ei ole toimillaan lisännyt kansalaisten tasa-arvoa ja luottamusta, vaan se on entisestään heikentänyt pienituloisten ja työttömien asemaa. Nuoret ja naiset hallitus tuntuu unohtaneen lähes kokonaan.

Ajatellaan vaikka Katia ja Tiinaa, jotka ovat juuri valmistuneet ja ovat alle 30-vuotiaita. Vakituinen työsuhde ja perheen perustaminen kiinnostaisi, mutta ne voivat olla nykypolitiikalla kaukaisia haaveita. Kati saa työpaikan yli 20 hengen yrityksessä, kun taas Tiina saa duunia alle 20 hengen yrityksessä – molempien työpaikat olisivat lottovoittoja, sillä nuoren naisen työllistyminen on jo nyt yksityisellä palvelusektorilla täynnä pätkätöitä, vastentahtoista osa-aikaisuutta sekä määräaikaisuutta. Molemmat ovat kiinnostuneita työyhteisöstään ja omaavat mielipiteitä siitä, kuinka töitä tulisi kehittää. Mitä veikkaatte, onko työnantaja kiinnostunut nuorten naisten näkemyksistä? Tässä tapauksessa Tiinan työnantajalle, alle 20 hengen yrityksessä, on huomattavasti helpompaa irtisanoa henkilökohtaisin perustein kuin Katin työnantajalle, jossa henkilöstöä on yli 20. Onko reilua, että eri

kokoisissa yrityksissä on eri säännöt tai että toisessa voi irtisanoa, jos naama ei miellytä? Se ei myöskään edistä työllisyyttä – Virossa samankaltainen uudistus toteutettiin vuonna 2009 ja Viron keskuspankin johtopäätösten mukaan se vain ohjasi virtaa POIS työllisyydestä. Hallitus ei ole viitsinyt tehdä mitään vaikutusarvioita vaan pistää lonkalta menemään.

Pari viikkoa sitten Helsingin Sanomissa kerrottiin yhdysvaltalaisesta tutkimuksesta, jonka mukaan mitä vähemmän ihminen tajuaa aiheesta, sitä enemmän hän luulee siitä tietävänsä. Sama pätee kuulemma myös politiikkaan. Tämä hallitus ei ole kuunnellut työelämän asiantuntijoita, ammattiliittoja, vaan luottanut siihen että itsevarmuudella ja yrittäjien voimakkaila mielipiteillä saadaan parannusta milloin mihinkin. Tosiasia on se, että työelämän pelisääntöjä on järjestelmällisesti murennettu ja ay-liikkeen roolia tasavertaisena kumppanina on heikennetty. Pakkolait, kilpailukyky sopimus, aktiivimalli, viimeisen kehysriihen päätökset – Katin ja Tiinan on helppo muistaa, ketä kannattaa äänestää ja ketä ei. Tuleva vaalikausi tulee määrittämään sen, minne iso laiva kääntyy. Mikäli jatkossa kolmikantaista valmistelua vielä murennetaan, tulemme tilanteeseen jossa vahvimmat ja itsevarmimmat huutajat saavat tahtonsa läpi yhteiskunnassamme. Meidän ei tule hyväksyä tätä vaan meidän pitää yhdessä huolehtia, että yksikään läheisemme ei jää yksin työnantajan mielivallan edessä. Kati ja Tiina tarvitsevat meitä ja ay-liikkeen joukkovoimaa.

Hyvät ystävät,

SAK:lta hallituksen päätökset eivät saa kiitosta, koska ne kasvattavat työelämän epävarmuutta ja heikentävät työntekijöiden suoja entisestään. Hallitus on jo aiemmin lyhentänyt takaisinottovelvoitetta, pidentänyt koeaikaa sekä lisännyt pitkäaikaistyöttömien määräaikaisuuksia. Ei ole reilua, että raskaan kilpailukyky sopimuksen hyväksymisen jälkeenkin ihmisten asemaa heikennetään.

Miettikäämme taas Katia ja Tiinaa. Mikäli he eivät saisi valmistuttuaan töitä, olisi heille kenties tarjolla kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen uraputki, jossa vaihtelisivat ketjuna määräaikaiset työsuhteet ja työttömyysjaksot. Mistä löytyy vakityö, jos määräaikaisuuden perusteisiin kosketaan ja mahdollistetaan ketjuttaminen? Yritykset saavat loputtoman reservin alle 30-vuotiaita, joita voisi ruletissa pyörittää miten päin vaan. Siinä ei paljon Katin ja Tiinan haaveet elämän suunnitelmallisuudesta paina.

Entä sitten aktiivimalli? SAK:n malli on paljon mietitympi mutta se ei kelpaa hallitukselle.

SAK:n kannustava työllistymismalli luottaa työttömään. SAK:n mielestä työttömät ansaitsevat parempaa kohtelua kuin rangaistuksilla pelottelua. SAK:n lähtökohtana on, että työttömyyteen tulee tarttua muun muassa tekemällä yksilöllinen työllistymissuunnitelma kaikille työttömille, lisäämällä TE-toimistojen henkilöstöä sekä tekemällä sovitellusta päivärahasta nykyistä yksinkertaisempaa. Lisäksi opiskelun tulee olla mahdollista puoli vuotta ilman rajoituksia, kunhan työtön tekee työllistymissuunnitelmassa sovitut asiat ja on valmis vastaanottamaan työtä. Tämä toimisi Katille ja Tiinallekin paljon paremmin.

SAK painottaa, että reilu työelämä tukee tuottavuutta. Esimerkiksi paikallinen sopiminen etenee parhaiten työehtosopimusten kautta ja harmaan talouden torjuntaa on lisättävä muun muassa ottamalla käyttöön alihankintaan liittyvä ketju- ja palkkavastuu ja laajentamalla veronumerojärjestelmä työvoimavaltaisille ja runsaasti ulkomaista työvoimaa käyttäville aloille.

Tällä hetkellä hallituksen elinkeinopoliittinen tahtotila näyttää painottuvan pitkälti työmarkkinoiden uudistamiseen: eriarvoistumista lisäämällä ja työntekijöiden ja työttömien hyvinvoinnista piittaamatta. Keinoja kaihtamatta tehtävistä

työmarkkinoiden uudistamisesta ei kuitenkaan ole pitkällä tähtäimellä hyötyä, jos samaan aikaan ei aktiivisesti uudisteta kansallista elinkeinopolitiikkaa. Sen yksi keskeinen tavoite on yhteiskunnan taloudellisen perustan vahvistaminen ja uudistaminen siten, että Suomeen syntyy työpaikkoja, kasvua ja kilpailukykyä. Lisäksi elinkeinopolitiikan tavoitteena on se, että kansalaisilla on mahdollisuus asua ja elää elinvoimaisilla alueilla, joissa kaikki tarvittavat palvelut ovat saatavilla. Yhteinen hyvinvointi löytyy vain yhteistyöllä – ja samaan suuntaan katsomalla. Tämä visio nyt hallitukselta puuttuu.

Globalisaatio, eurooppalaisten sisämarkkinoiden kehitys sekä digitalisaatio muuttavat työnjakoa ja sitä kautta myös elinkeinopolitiikkaa myös Suomessa. Yhä useampi työnantaja joutuu tekemään päätöksiä uusilla ehdoilla, jotka ovat riippumattomia oman kunnan tai Suomen hallituksen toimista. Ihmistä ei saisi kuitenkaan prosessissa heittää ulos – taloutta tehdään ihmisten hyvinvoinnille, ei päinvastoin.

Globalisaatio ja digitalisaatio vaikuttavat väistämättä suomalaisten ja Suomessa toimivien yritysten toimintaan. Digitalisaatio alusta- ja jakamistalouksineen on jo nyt muuttanut työmarkkinoita tuoden markkinoille uusia työntekemisen muotoja. Suuri kysymysmerkki on esimerkiksi se, kuinka paljon työvoiman virtuaalinen tarjonta muuttaa työmarkkinoita. Jatkossa tämä rajat ylittävä työvoiman tarjonta ei koske vain Suomen sisällä tapahtuvaa liikettä, vaan sen piiriin kuluvat myös muista maista Suomeen virtuaalisesti tarjottavat palvelut.

Maantieteellisesti syrjäisessä ja harvaan asutussa Suomessa elinkustannukset ovat jopa eurooppalaisittain verrattuna korkeat. Tästä syystä Suomen ei ole kannattavaa kilpailla esimerkiksi halpatyömaiden kanssa. Suomen kilpailuetu voi sen sijaan tulevaisuudessa perustua nykyistä korkeampaan tuottavuuteen, digitalisaation tuomien mahdollisuuksien hyödyntämiseen, kansainvälisesti korkeatasoiisiin

palveluprosesseihin, ilmaiseen koulutukseen, vahvaan ammattiosaamiseen sekä yhteiskuntaan, jossa julkisen sektorin ja työntekijöiden lisäksi työnantajat kantavat vastuunsa hyvinvoinnista ja maamme monipuolisesta kilpailukyvyistä. Palvelujen ja palvelualojen työntekijöiden rooli on työn murroksen myötä yhä merkittävämpi. Ihminen tekee työn jatkossakin, tavalla tai toisella.

Parhaiten vastaammekin tuleviin muutoksiin sillä, että pidämme huolta kansalaisten kyvyistä, haluista ja mahdollisuuksista oppia uutta. Tästä syystä meidän ei tule hyväksyä tutkimukseen, kehitykseen ja koulutukseen kohdistuvia leikkauksia. Ilman riittävää ja työelämän vaatimuksia vastaavaa koulutusta ja ilman uusia innovaatioita, meillä ei myöskään ole kilpailukykyä. Ihminen on paras investointi.

Hyvät kuulijat,

täällä Lahdessa on hyvä meininki ja elinkeinorakenne on monipuolinen. Teollisuus muodostaa lähes kolmasosan seudun työpaikoista ja se vetää tällä hetkellä hyvin – yritysten tilauskannat täyttyvät. Kaupan ja palveluelinkeinojen piirissä on noin 60 % alueen työpaikoista ja lähes 80 % kaikista toimivista ja aloittavista yrityksistä. Työllistämistoimenpiteisiin on käytetty vuodessa noin 20 miljoonaa euroa ja aktiivitoimilla on käynnistetty mm. Vauhdittamo-hanke, jossa annetaan hyvin yksilöllistä asiakaspalvelua niille, jotka haluavat työllistyä. Toiminta on vasta alkanut, mutta tulokset ovat kuulemani mukaan lupaavia.

Maakuntaudistuksesta ei vielä tässä vaiheessa tiedetä miten työllistäminen tarkkaan ottaen tulee järjestymään alueilla, mutta olisi hyvä mikäli kasvupalveluvalmistelussa annettaisiin isoille kaupungeille toimivaltaa työllistämisen tarpeisiin kohdennetusti. Myös liitot ovat jo pitkään kehittäneet tukitoimintoja työttömille kuten rahoittamalla liiton työttömille jäsenille

työvalmentajapalveluita, tarjonneet koulutusta sekä tukeneet lomaa työnhakijoille sekä heidän perheenjäsenilleen. Aina emme ole tehneet toimintaamme riittävän näkyväksi ja sitä tulee mielestäni ehdottomasti kehittää. Ammattiliittojen tulee organisoidua vielä paremmin työllisyydenhoidon palvelujen tuottajina – jäsenille pitää pystyä tarjoamaan aikaisempaa syvempää ja monipuolisempia urapalveluita. PAMissa tästä on hyvä esimerkki keväällä avatusta Duunisivut-palvelusta yhteistyössä Duunitori Oy:n kanssa, jossa edustamiemme alojen ja ammattien avoimet työpaikat ovat löydettävissä liiton verkkosivujen kautta ja on avoin kaikille. Uskon, että kaikki uudet työllisyyttä edistävät toimenpiteet ovat tärkeitä ja että meillä ammattiliitoilla on siinä oma roolinsa.

Näkymät ovat kuitenkin nyt huomattavasti paremmat kuin aikoihin. Lahdessa on paljon potentiaalia ja suunnitelmia kehittää aluetta kuten Lahden keskustan kehittäminen sekä odotetun kehätien rakentaminen. Molemmat tulevat luomaan uusia työpaikkoja.

Matkailu-alasta povataan uutta vientituotetta Suomelle – tänne houkuttelevat yhteiskunnan toimivuus, puhdas luonto sekä hyvä, kielitaitoinen palvelu. Ilahtuneena huomaan, että myös Lahdessa matkailun kehittämiseen on hyviä suunnitelmia. Ranta-Kartanoon on suunnitteilla uintikeskus, hotelli, asumista ja viihdekeskus. Lisäksi alueelle suunnitellaan uutta taidemuseota, jalkapallostadionia Kisapuistoon keskustan lähelle sekä viihdekympylää Hollolan Messilään. Rautaa kannattaa takoa, kun se on kuumana.

Täällä panostetaan hyvin myös koulutukseen. Lahti tarjoaa sekä toisen asteen ammatillista koulutusta, että korkeakouluopintoja. Lahden ammattikorkeakoulusta tuli vuoden 2018 alusta osa Lappeenrannan teknillistä yliopistoa (LUT). LUT-korkeakoulut on korkeakoulujen muodostama yhteisö, jossa LUT-yliopisto toimii konserniin kuuluvien ammattikorkeakoulujen (LAMK ja Saimaan

ammattikorkeakoulu) emoyhtiönä. Luulen, että Kati ja Tiina viihtyisivät täällä Lahdessa mainiosti!

Eli: vaikka Sipilän hallituskausi on ollut varsin kylmää kyytiä duunarille, on meillä myös paljon asioita, joiden uskon vievän asioita eteenpäin ja luovan uskoa siihen, että vielä se lämpökin koittaa. Uudet eduskuntavaalit siintävät jo lähihorisontissa. On erityisen helppo miettiä, ketä palkansaajan kannattaa äänestää ja ketä ei. Kati ja Tiina tarvitsevat yhteisen äänemme.

Loppukevennyksenä voisin kuitenkin todeta, että työ oikeudenmukaisen työelämän ja tasa-arvoisen yhteiskunnan turvaamiseksi jatkukoon huomenna – tänään on aika juhlia!

Kiitoksia ja hauskaa vappua!